

FÖRSVARsutskottets utlåtande 2/2004 rd

Berättelse om regeringens åtgärder under år 2003

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 april 2004 berättelsen om regeringens åtgärder under år 2003 (B 1/2004 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att försvarsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Matti Ahola, enhetschef, handelsråd Arto Koski, enhetschef, försvarsråd Helena Partanen, konsultativ tjänsteman Timo Rivinoja, konsultativ tjänsteman Jari Takanen, avdelningsstabsofficer, major Sami Nurmi och överinspektör Olli Suonio, försvarsministeriet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Försvarsmaktens partnerskapsprogram

Utskottet har under behandlingen av berättelsen om regeringens åtgärder och också i övrigt under den gångna våren haft möjlighet att bekanta sig med försvarsmaktens partnerskapsprogram. Utskottet konstaterar att partnerskapsprojekt kommer att ha en betydande inverkan på försvarsmaktens framtida struktur och organisation samt på Finlands totala försvar. Utskottet kommer att fästa speciell uppmärksamhet vid dem i sitt fortsatta arbete.

Försvarsmaktens partnerskapsprogram har inlett med sju pilotprojekt. Utskottet har fått en utredning och hört sakkunniga i anslutning till AKKU-projektet som gäller underhåll och reparation av försvarsmaktens fordon och pansarvagnar. Beträffande t.ex. personalkonsekvenserna

är projektet det mest omfattande partnerskapsprojektet som pågår för tillfället. Utskottet anser det ytterst viktigt att personalorganisationerna kontinuerligt och intensivt är med i partnerskapsprojektets alla skeden och olika nivåer av beredning. Utskottet har bett att bli informerat av framskridandet av AKKU-projektet i ett lämpligt skede innan avgörande beslut fattas.

Antalet anställda inom försvarsmakten uppgår till cirka 17 000. Av dem jobbar cirka 9 000 med stödfunktioner och resten 8 000 med militära uppgifter. Kostnadstrycket som riktas mot försvarsförvaltningen leder till att personalresurser måste överföras från stödfunktioner till försvarsmaktens kärnuppgifter.

Avsikten med försvarsmaktens partnerskapsprojekt är att ännu bättre integrera försvarsmakten i det finska samhället och skapa mervärde för alla parter som deltar i samarbetet. Målet med

partnerskapsprojekt är att genom integrering i samhället kunna bevara samma verksamhetsmodell och struktur även i kris- och krigssituationer. Som grund till partnerskapsprojekt ligger statsrådets förvaltningspolitiska principbeslut.

Bakgrunden till försvarsmaktens partnerskapsprojekt, som i praktiken betyder en utläggning av tjänster, är de ändringar som den tekniska utvecklingen medför. Strukturen av livscykelkostnaderna för de vapensystem som bygger på den utvecklade tekniken har ändrats märkbart. Tidigare var största delen av livscykelkostnaderna anskaffningskostnader. I och med att systemen blivit mer tekniska har de övriga kostnadernas (driftkostnader, lagerkostnader, underhållskostnader, moderniseringskostnader, destruktionskostnader) andel av totalkostnerna ökat och överskridit anskaffningskostnaderna. Detta leder till behov av större satsningar på verksamhetskostnader, eftersom ordnandet av olika stödtjänster, i synnerhet reparations- och servicetjänster, innebär avsevärda personal- eller maskinresurser under systemens hela livscykel.

Försvarsutskottet anser att partnerskapsprojektens motiveringar och principer bör stödjas. Enligt utskottet är det viktigt att partnerskapsprojektens verkliga kostnadseffekter på den gällande situationen, dvs. jämfört med försvarsmaktens egen verksamhet, utreds mycket noggrant i början av partnerskapsprojekten. Utifrån inhämtad utredning konstaterar utskottet att försvarsförvaltningens gällande system för intern revision är delvis utvecklade. Utskottet menar att det är viktigt att försvarsförvaltningen målmedvetet strävar efter att utveckla sina system, så att kunskapsbasen för beslutsfattande blir tillräcklig och exakt.

Utskottet anser att lönsamheten av partnerskapsprojekten bör bedömas separat för varje projekt både utifrån deras kostnadseffekter och personaleffekter. Utskottet anser det självklart att försvarsmakten som ansvarig arbetsgivare försöker med alla möjliga medel minimera de negativa effekter som genomförandet av partnerskapsprojekten förorsakar för personalen.

Vidare konstaterar utskottet att bedömningen av konsekvenserna för försvarsmakten måste ha en central roll när beslut om genomförandet av partnerskapsprojekt fattas. Partnerskapsprojekt bör också öka totalförsvarets effektivitet, anser utskottet. Särskild vikt bör läggas vid systemens funktionsduglighet i krissituationer. Utvecklandet av försvarsmaktens egen verksamhet bör vara ett riktigt alternativ till partnerskapsprojekt och det bör utredas grundligt.

Inom försvarsförvaltningen har speciellt flygvapnet betydande erfarenhet av partnerskapsprojekt. Dess maskiner har servats, reparerats och moderniserats av externa partner, dvs. finländska företag, redan under många decennier. Inom flygvapnet har arrangemanget enligt uppgift fungerat bra.

Enligt inkommen utredning är det ännu oklart hur mervärdesskatter kommer att beaktas inom partnerskapsprojekten. Skattepraxis har stor betydelse när lönsamheten av projekten avgörs. Försvarsutskottet anser det viktigt att beslut om denna fråga, som med tanke på beslutsfattandet inom partnerskapsprojekt är av ytterst stor vikt, fattas snarast möjligt.

Nordiskt samarbete

I regeringens berättelse konstateras att det försvarspolitiska samarbetet mellan de nordiska länderna har trots avvikande säkerhetspolitiska lösningar varit aktivt och torde också fortsätta i samma riktning. Den viktigaste manifestationen av samarbetet är NORDCAPS-samarbetet vars mål är att utveckla och förtäta det nordiska militära krishanteringssamarbetet. Den inom ramen för samarbetet uppsatta nordiska brigaden uppgavs år 2003 stå delvis i beredskap för internationella insatser.

Det nordiska försvarsmaterielsamarbetet NORDAC har nu pågått i 10 år. De ur Finlands synvinkel viktigaste samarbetsprojekten har varit det nordiska helikopterprojektet samt granatkastarprojektet AMOS.

Försvarsutskottet anser det viktigt att det nordiska samarbetet inom försvarspolitiken, krishanteringen och försvarsmaterielen fortsätter. Vidare anser utskottet att de nordiska länder-

na är en naturlig samarbetspartner för Finland när Finlands eventuella deltagande i utvecklandet av EU:s snabbinsatsstyrkor inom den militära krishanteringen övervägs.

Tuuli-projekt inom marinen

Under berättelseåret beslöt marinen att avbryta svävfarkostprojektet som var avsett att ingå i utvecklingsprojektet Flottilj 2000 inom marinen. Marinen skaffade en svävfarkostprototyp som genomgick ett provkörningsprogram under 2003. De sammantagna kostnaderna för svävfarkostprojektet har hittills uppgått till ca 16 miljoner euro. På grund av de ändrade operativa prestationskraven inom Flottilj 2000-projektet beslöt man att ersätta svävfarkosten med att skaffa fler robotbåtar av klass Hamina. Detta motiverades med att i stället för att göra en satsning på marinens ytavvärjningsförmåga prioriterar man nu övervakning, förmåga till lång vistelse till sjöss och förmåga att skapa trygga handelsvägar för sjöfarten.

Med hänvisning till inkommen utredning anser försvarsutskottet det motiverat att man beslöt att avbryta svävfarkostprojektet. Utskottet poängterar dock att erfarenheterna från projektet visar att i den inledande fasen bör uppmärksamhet fästas speciellt vid planeringen av anskaffningsprojekt inom försvarsmakten och utarbetandet av de operativa prestationskraven. På

detta sätt är det möjligt att minimera risken för extra kostnader.

Reform av utbildningssystemet för försvarsmaktens befäl (RP 18/2001 vp)

Med hänvisning till försvarsutskottets betänkande (FsUB 1/2001 rd) förutsatte riksdagen att regeringen i det skede den har fått tillräcklig erfarenhet av det nya systemet tillställer försvarsutskottet en utredning om hur reformen av utbildningssystemet för försvarsmaktens befäl har genomförts och speciellt om dess effekter för tillgången på kompetent personal.

Försvarsutskottet behandlade uttalandet i sitt utlåtande om regeringens åtgärder under år 2002 (FsUU 1/2003 rd). Utskottet konstaterar att uttalandet bör hållas kvar i berättelsen.

Statsrådets redogörelse (SRR 2/2001 vp)

Utskottet anser att de uttalanden som ingår i redogörelsen och som riksdagen på basis av utskottets betänkande FsUB 2/2001 rd har godkänt bör hållas kvar i berättelsen.

Utlåtande

Försvarsutskottet föreslår

att grundlagsutskottet beaktar det som sägs ovan.

FsUU 2/2004 rd — B 1/2004 rd

Helsingfors den 8 juni 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kauko Juhantalo /cent
vordf. Jaakko Laakso /vänst
medl. Tony Halme /saf
Eero Heinäluoma /sd (delvis)
Reijo Kallio /sd
Bjarne Kallis /kd
Saara Karhu /sd
Antero Kekkonen /sd

Seppo Lahtela /cent
Reijo Laitinen /sd
Kalevi Lamminen /saml
Eero Lankia /cent
Olli Nepponen /saml
Tuija Nurmi /saml
Lauri Oinonen /cent
Antti Rantakangas /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Antti-Juha Pelttari.